

Chřástal polní - pomozme mu přežít



Chřástal polní je velký jako štihlá koroptev. Ze svých afrických zimovišť přilétá již koncem dubna, většinou však v první polovině května, odlétá v září a v první polovině října. Vyžaduje kryt ve vysoké vegetaci. S oblibou vyhledává extenzivně a nepravidelně obdělávané nebo dlouhodobě nekosené louky. Důležitým faktorem je přítomnost mokřin, prameniště drobných krajinných struktur jako jsou kamenné snosy, vrbové křoviny a lemy vodotečí, které po pokosení luk poskytují vhodné úkryty. Chřástala můžeme zaslechnout i z jetele, vojtěšky, obilí, úhorů a zaplevelených ploch a vzácně i z lesních pasek. Spatříme ho však zcela výjimečně. Samci se po celou noc vytrvale ozývají zvučným dvouslabičným *réprép réprép*, kterým lákají samice. Volat začínají ihned po přiletu, umlkají kolem poloviny července. Chřástalové polní se živí hlavně hmyzem a dalšími bezobratlými živočichy, méně částmi rostlin.

Pár chřástalů se drží pospolu jen 7-10 dnů. Když samice snese první vajíčka, samec jí opustí a láká další samice buď v okolí, nebo se přemísť i na stovky kilometrů. Samice vodí svá mláďata z prvního hnízdění zhruba dva týdny, pak vytvoří pár s dalším samcem a snese druhou snůšku. Ve hnízdě na zemi ve skrytu vegetace bývá kolem 10 vajec. Kuřátka se líhnou po 15-19 dnech, jsou černá a krátce po vylíhnutí hnízdo opouštějí. Létat začínají ve věku 5 týdnů.



Chřástalové polní opouštějí lokality, na kterých se pase, protože jim dobytek udupáváním a spásáním porostu likviduje nezbytný vegetační kryt. Dobytek se na pastvinách s oblibou soustřeďuje na prameništích nebo v mokřinách u potoků a rozdupá vegetaci (často velice cennou), která je oblíbeným stanovištěm chřástalů. Zemědělec může pomoci tím, že mokřady na pastvinách oplotí a na pozemcích, na kterých chřástalové již volají, zahájení pastvy oddálí.

Při sečení trávy jsou ničena hnízda a zabíjena nevzletná mláďata. Toto nebezpečí omezíme posunem seče do doby, kdy se již většina mláďat vylíhla a jsou dostatečně velká, aby mohla uniknout před sekačkou. Ponecháme-li části luk s volajícími chřástaly nepokosené do konce července až poloviny srpna, zajistíme úspěšné vyhnízdění alespoň části populace. Při kosení od okrajů pozemku k jeho středu uhynie až 60 % přítomných kuřat chřástalů, kosení od středu k okrajům sníží ztráty nejméně o dvě třetiny.



Agroenvironmentální program na ochranu chřástala polního

Co jsou agroenvironmentální programy?

Agroenvironmentální programy jsou dotační tituly, které v Evropské unii stimulují zemědělce k ochraně přírody a udržování zachovalé krajiny. Jejich základem je soubor konkrétních opatření, z nichž si zemědělci mohou vybírat a pak dobrovolně se státem uzavřít smlouvu. Tato smlouva má podobu žádosti na regionálních pobočkách ZA-PÚ a obsahuje závazek zemědělského subjektu k hospodaření přírodě šetrnějšími metodami nebo doplnění svého hospodaření o aktivity, které nepatří mezi obvyklé činnosti a které umožní zvýšení druhové bohatosti na zemědělské půdě. Jedním z agroenvironmentálních programů je i titul *Ptačí lokality na travních porostech - hnízdiště chřástala polního*, jehož cílem je udržet a zvýšit populaci tohoto ptačího druhu vytvořením vhodných hnízdních podmínek a dalších podmínek nezbytných pro existenci tohoto ohroženého druhu.

Kdo může čerpat dotace?

Příjemce podpory je fyzická nebo právnická osoba, která provozuje zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, obhospodařuje evidovanou zemědělskou půdu nebo půdu vedenou v LPISu jako jiná kultura a splňuje kritéria pro vstup do opatření a plní podmínky poskytnutí podpory.

Dotační titul *Ptačí lokality na travních porostech - hnízdiště chřástala polního* je vyhlášen jen na předem vymezených plochách (půdních blocích nebo dílech půdních bloků).

Co nabízí titul *Ptačí lokality na travních porostech - hnízdiště chřástala polního*?

Na vyrovnání ztrát plynoucích z předepsaných požadavků, k jejichž dodržování se hospodařící subjekt smluvně zaváže na dobu pěti let, byla navržena každoroční platba ve výši 183 Euro/ha. Na plochách v prvních zónách chráněných oblastí a národních parků je podpora snížena na 71 Euro/ha (zde není započítána ztráta za omezení plynoucí ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). Platba bude vyplácena v Kč podle aktuálního kurzu pro daný rok.

Jaké jsou požadavky na hospodaření v titulu *Ptačí lokality na travních porostech - hnízdiště chřástala polního*?

1. Dodržovat úplný zákaz používání hnojiv a statkových hnojiv, včetně pastvy zvířat.
2. Zajistit, aby půdní bloky, popřípadě jejich díly byly minimálně jednou ročně posečeny; první seč spolu s odklizením biomasy bude provedena nejdříve 15. srpna kalendářního roku, nejpozději však do 30. září kalendářního roku.
3. Neprovádět mulčování, obnovu, přisev, válení a smykování travních porostů bez písemného souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody.
4. Provádět sečení travního porostu na půdním bloku, popřípadě jeho dílu od středu ke krajům nebo od jedné strany půdního bloku, popřípadě jeho dílu ke druhé.
5. Neprovádět sečení travního porostu na půdním bloku, popřípadě jeho dílů více než 2 žacími stroji najednou.

Titul je kombinovatelný s tituly Ekologické zemědělství a Trvale podmáčené a rašelinné louky.

Kontakty:

Ministerstvo zemědělství, Těšnov 17, 117 05 Praha 1, tel. ústředna 22181 1111, e-mail: info@mze.cz, www.mze.cz
Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 110 00 Praha 10, tel. ústředna 26712 1111, e-mail: info@env.cz, www.env.cz
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Nuselská 39, 140 00 Praha 4, tel. ústředna 241082219, e-mail: aopkcr@nature.cz, www.ochranaprirody.cz
Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5 - Smíchov, tel. 274 866 700, e-mail: eso@birdlife.cz, www.eso.cz